

דף נא.

ח"מ סימן תכז ע"ף ד

עין משפט ב.

ה. ד. היתה רשות הרבים גבוה מגגו אינו זקוק למעקה^ז שנאמר כי יפול הנופל ממנו.

יו"ד סימן נח ע"ף א

עין משפט ג.ד.

א. א. נפולה אסורה^פ. נפולה כיצד, בהמה שהיתה עומדת על רגליה כשנפלה אם יש מכריסה עד מקום הנפילה עשרה טפחים^ע חוששין שנתרסקו אבריה.

א. ב. היתה שוכבת ונתגלגלה ונפלה צריך שיהיה גובה המקום עשרה טפחים. ודוקא בנפלה מעצמה^פ או הפילוה אחרים וידעה שרוצים להפילה, אבל אם הפילוה אחרים שלא מדעתה או ידעה מכך והפילוה בכח בבת אחת^צ אפי' בפחות מעשרה חוששין לה.

הגה: גם בעוף הדין כן.

ג. ולא תימא דהוא יגביה עשרה טפחים כיון שבני ר"ה לאו בני חיוב הם, קמ"ל שגם הוא פטור כי כתיב כי יפול הנופל ממנו ולא לתוכו. מפעמוני זהב.

ס. ממשנה חולין דף מ"ב. ואין טעם בטרפות כי הלכה למשה מסיני הם. כ"כ רש"י בחולין מ"ב ע"א, וא"כ אפי' אין נראה בה שום שבר אם שחטה מיד טריפה.

ע. שור שנפל לבור עמוק חמשה חוששין לו שיש מכריסו עד רגליו יותר מדי טפחים. כף החיים אות ב'. ובפחות מעשרה אפי' לא עמדה ושהתה מעת לעת כשרה, אמנם אם יש ריעותא אפי' בפחות מעשרה שאינה יכולה לילך חיישינן לפסיקת חוט עמוד השידרה. כ"כ בנו"ב חיו"ד סי' כ"ב.

פ. פי' בלא דעתה אבל מדעתה היא אומדת עצמה ואין חוששין לה, כמו בסעיף י"א.

צ. שהפילוה פתאום או שקשרו רגליה והפילוה וכה"ג אפי' בפחות מעשרה חוששין לה. ש"ך ס"ק א'. ומיהו בעינן ד' טפחים שיעור מכריסה לארץ וכל פחות מזה לא נאסרה. כ"כ הפר"ח. כף החיים אות ו'.

ואם נפלה ע"י רוח חזקה דינה כהפילוה אחרים וחוששין לה אפי' בפחות מעשרה. שם אות ז'.

עין משפט ה.

הו"מ סימן תי סעיף כה

כה. בור של שני שותפין ועבר עליו הראשון ולא כיסהו וגם השני ולא כיסהו הראשון חייב עד שימסור הדליים לשני ק, ומשמסר הדליים לשני לדלות ממנו הוא נפטר והשני נחייב לכסותו.

עין משפט ו.

הו"מ סימן תי סעיף ח

ח. האומר לחבירו לחפור בור בר"ה, וחפר אותו חייב החופר, והמשלח פטור ר.

עין משפט ז.

הו"מ סימן תי סעיף יד

יד. החופר בור עשרה ובא אחר והשלימו לעשרים ובא השלישי והשלימו לשלשים כולם חייבים ש בשוה.

דף נא:

עין משפט א.ב.ג.

הו"מ סימן תי סעיף טו

טו. חפר הראשון פחות מעשרה אפי' טפח ובא השני והשלימו לעשרה בין שחפר בין שהגביה שפתו, האחרון חייב במיתת השור לבדו ואם היו נזקין ג"כ חייב. אם השני סתר את הטפח שהוסיף או סתמו ספק אם בזה סילק מעשה

ק. ממשנה נ"א ע"א ומסירת הדלי, בגמ' שם, ופסק כר"א בן יעקב, ועיין בבאר הגולה בחילוק הגירסאות.

וכך פירש ר"ח דליים לדלות בו אבל רש"י פי' דליו היינו כיסויו של הבור.

ר. שם בגמ' נ"א ע"א דאין שליח לדבר עבירה, ועיין בסי' קפ"ב.

ש. שם בברייתא פי' אפי' לענין אם נפלה שם בהמה ומתה כולם חייבים בשוה כיון שיש במעשה של כל אחד כדי להמית וכח כולם מעורבים בו. סמ"ע ס"ק כ"א.

ת. מברייתא שם וכתבנן ואפי' בנזיקין דכיון שבור זה נקרא ע"ש השני לבד לענין תשלומין כשנפל שם שור ומת נקרא בורו לחוד לענין תשלומין. סמ"ע ס"ק כ"ב.

הראשון שלו א או שעדיין לא נסתלק.

עין משפט ד. חו"מ סימן תי סעיף יא

יא. יא. היה עומק הבור ט' טפחים ומתוכם טפח מים חייב ב גם במת, שהטפח מים חשוב כעומק ב' טפחים ג ביבשה.

עין משפט ה. חו"מ סימן תי סעיף יב

יב. יב. היה עמוק שמונה טפחים ומתוכם של השמונה שנים מהם מים ד, או שהיה עומקו ז' טפחים ומתוכם ג' טפחים מים ונפל שור ומת אין מחייבין אותו לשלם ואם תפס אין מוציאין מידו.

הגה: וי"ח ח כמו שנתבאר בסי' שפ"ח סעיף א'-ז'.

עין משפט ו.ז. חו"מ סימן תי סעיף טז

טז. טז. חפר הראשון בור עמוק ובא האחרון והרחיבו ונפל לתוכו שור ומת אם מחמת ההבל ו של הבור מת השור, האחרון פטור שהרי מיעט הבלו בזה שהרחיבו, ואם מחמת החבטה ז מת האחרון חייב, שהרי קירב

- א. בעיא דרבא שם ולא איפשטא, אם גם אחרי שסתר הטפח שעשה יתחייב גם השני בנזיקין לבדו כיון שנסתלקו מעשה ראשון, שבשעה שהוסיף הטפח נקרא הבור כבר על שמו, או שנאמר שחזר הדבר לקדמותו והראשון חייב בנזיקין. סמ"ע ס"ק כ"ג.
- ב. מימרא דרבה בר בר חנה בב"ק נ"א ע"ב, והרמב"ם בפ"ב מגזקי ממון הלכה י"א.
- ג. שיש הבל במים יותר מבאזיר. סמ"ע ס"ק י"ז.
- ד. שם בעיא בגמ' ותמה הבאר הגולה באות ר' מדוע הרמב"ם לא פשט כדרכו על דרך את"ל דשני טפחים מים מתוך ח' הוי כעשרה ורק בג' טפחים מים מתוך ז' טפחים בעומק הבור זו בעיא עדיין.
- ה. וס"ל דלא מהני תפיסה בספיקא דדינא, הרא"ש שם בסי' שפ"ח.
- ו. פירוש שנפל לבור דרך פיו למטה ומת וניכר הדבר לרואים שמת מחמת ההבל כי לא היה לו אויר ולא מחמת החבטה, ומיירי בבא זו כשנפל מצד שלא הרחיב וכדמסיק. סמ"ע ס"ק כ"ד.
- ז. היינו שמת מכח שנפל על גבו וניכר לרואים שלא מת אלא מחמת החבטה. סמ"ע ס"ק כ"ה.

היזק של בור זה, וכן אם נפל השור מאותו צד שהרחיב^ח, האחרון חייב שהרי קירב היזק הבור אע"פ שמת מן ההבל, ואם מן הצד שחפר הראשון נפל, הראשון חייב שזה האחרון מיעט הבלו.

הגה: וי"א דאין חילוק בין מת מההבל או מהחבטה ותלוי מאיזה צד נפל^ט אם מצד של המרחיב השני חייב, ואם נפל מצד שחפר הראשון הוא חייב.

ח"מ סימן תי סעיף יז

עין משפט זז.

יז. הבור שחייבה תורה אפי' לא מת השור אלא מכח ההבל שלו וכ"ש אם מכח החבטה^י. אם היה עומק הבור כרוחבו אין לו הבל ואם

ח. רמב"ם שם הלכה י"ג וכתב ה"ה בעיא, שם בגמ' והרכיב הרמב"ם שתי הלשונות דרב אשי האמורין שם בנ"א ע"א, וביאר דבריו בשחפר הוא בור עמוק לשיעור המיתה ובא אחר והרחיבו ברחבו מצד אחד, אם נפל השור מאותו צד שהרחיב האחרון חייב ואפי' מת מחמת ההבל, שאם לא הרחיב לא היה נופל. ואם נפל השור מצד אחר שלא הרחיב אם מת מחמת ההבל האחרון פטור שהרי מיעט הבלו ע"י שהרחיבו, ואם מחמת החבטה מת האחרון חייב, ודבר זה תימה דאיך עירב הלשונות, ואולי דעת הרמב"ם שאינם חולקין לענין הדין רצ"ע.

והכ"מ כתב על מה שתמה ה"ה שכדי לתרץ קושית התוס' על הלישנא קמא דאמאי פטור כשמת מחמת ההבל אפי' כשנפל מצד שהרחיב דהרי אם לא היה מרחיבו לא היה נופל, וכן קשה ללישנא בתרא כשנפל מאידך גיסא אמאי פטור כשמת מחמת חבטה הרי כיון שעשה מעשה בבור אין ראוי לפוטרו וע"כ פירש הרמב"ם דהני לישני כל חד סמך אחבריה ולא פליגי ודבריו נכונים עכ"ל. והעיר בבאר הגולה דרחוק לחייב השני כשנפל השור מצד השני שלא הרחיבו שהרי לא בגרמת הרחבתו לבור נפל השור ולא נפל לתוך בורו שחפר כלל ואין כאן שום קושיא על הלישנא בתרא, וגם מה שהקשו התוס' על הלישנא קמא תירץ בבאר הגולה, שהרמב"ם מפרש דלא קשה כיון שאיירי באינם יודעים מאיזה צד נפל וע"כ אם מת מחמת ההבל אין השני שהרחיב חייב מספיקא דשמא מצד שהרחיב נפל כיון שהספק הוא בגרמי בנזיקין, שהרי מיתתה מחמת ההבל לא היתה בגרמתו כי הרי מיעט ההבל וע"כ פטור. אבל אם מת השור מחבטה כיון שהוא ספק מאיזה צד נפל ומת גם השני חייב בתשלומין ושניהם משלמין הנזק. ומש"כ הרמב"ם ברישא האחרון חייב היינו אף האחרון, וכיוצא בזה מבואר לקמן בסעיף כ"ה, ומש"כ בסיפא ואם מן הצד שחפר הראשון נפל, הראשון חייב שזה האחרון מיעט הבלו ואצ"ל אם מת מחמת חבטה שהשני פטור שהרי לא נפל ולא נחבט במקום שחפר האחרון, ע"כ. ועיין בדברי הסמ"ע בס"ק כ"ה-כ"ו.

ט. טור בשם הרא"ש שפסק כלישנא בתרא שם.
י. פסק כשמואל שם נ' ע"ב דקימ"ל כותיה בדיני וא"כ אחרי שהתורה חייבה על החבטה אף שהוא קרקע עולם יש סברא לחייבו יותר ע"י החבטה, שיש בו מעשה יותר ממתה ע"י ההבל של הבור דאין בו אלא כעין גרמא. סמ"ע ס"ק כ"ז.

לא נחבטה בו הבהמה ומתה פטור^ב. אבל אם היה עומקו יותר מרוחבו יש לו הבל ואם מתה בו הבהמה חייב^ל אע"פ שלא נחבטה בקרקעיתה.

עין משפט ט. חו"מ סימן תי סעיף כה
עיינ לעיל דף נא. עין משפט ה

עין משפט י. יו"ד סימן רכו סעיף א

א. שנים שהיו שותפים בחצר ונדרו הנאה זה מזה אם יש בחצר דין חלוקה חל הנדר^מ, ואסורין ליכנס בו עד שיחלקו ואז יכנס כל אחד בשלו, ואם אין בו דין חלוקה לא חל הנדר^ב ומותרין ליכנס בו, בין אם הדירו זה את זה בין הדיר אחד מהם לאחד מן השוק מנכסיו, ובלבד שאותו אחד מן השוק נכנס לצורך השותף השני, בין שהוא צריך לשותף או השותף השני צריך לו, אבל ליכנס בו שלא לצורך אסור.

הגה: שנים שהיה להם מקום ביחד בביהכ"ס ואמר אחד לחבירו חלקי יהיה לך הקדש ודאי כוונתו לאוסרו עליו, אבל אם אמר יהיה הקדש ולא אמר "עליך הקדש", לא כוון אלא שיהיה הקדש לעניים^ו ומותר חבירו ליהנות ולישב במקום.

ב. מימרא דרבה ורב יוסף נ"א ע"ב וכלישנא בתרא. ובטור מפורש כגון שהיה בתוכו ספוגין שהם רכיץ ואינה ניזוקה מחבטה. סמ"ע ס"ק כ"ט.
ופטור כי מתה מחמת אונס שלא כדרך מיתת הבהמות שהרי לא היה כאן חבטה ולא הבל. סמ"ע ס"ק כ"ח.

ל. כי מתה מכח ההבל שחייב עליו ג"כ.

מ. ממשנה נדרים מ"ה ע"ב, וכאוקימתא דרב יוסף שם בדף מ"ו ע"ב, ודין חלוקה היינו ד' אמות על ד' אמות לכל אחד, כמו שכתוב בחו"מ סי' קע"א סעיף ג'.

נ. והטעם דיש ברירה, ופי' הרא"ש והר"ן בשם הרשב"א דכיון דעל כרחק שלחבירו קנוי לו החצר ללכת בכולו כי אין בו דין חלוקה אין כח ביד חבירו השני לאסרו עליו, דהוי כאוסר דבר ששייך לחבירו על חבירו דלא נאסר, והיינו יש ברירה שכל עת שעולה לחצר אנו רואים כאלו מקום דריסתו קנוי לו לבדו דעל תנאי זה נקנית להם החצר מתחלה, וכיון שאין חבירו יכול לכופו לחלוק, וברירה זו מעיקרא קנייה היא דהוי כמאן דזכי להיות קנוי לכל אחד בפני עצמו בשעה שידרוך בה כף רגלו בשעת דריסתו, וכך הסכים המהרש"ל, ובוזה מיושב הא דאמרינן בעלמא דבדאורייתא אין ברירה, שברירה של כאן לא דמי לברירה דעלמא מטעם המוזכר. ש"ך ס"ק ד'.

ס. מ"מ אם פירש אח"כ למה התכוון אם להקדש עניים או לבדק הבית הכל לפי פירושו. ש"ך ס"ק ז'.

הגה: אם היו שותפין בדבר המטלטל אם יש בו דין חלוקה אסורין בו, ואם אין בו דין חלוקה מותרין בו.^ע

עין משפט כ.ל.מ.ג. חו"מ סימן קצב סעיף ב

ב. חזקה מועילה רק בפני המוכר או הנותן^פ, או היכא שאמר לו לך חזק וקנה שאז מועילה גם שלא בפניו.

אם מסר לו המפתח^צ הוי כאומר לו לך חזק וקנה. וכן המוכר בור להבירו כיון שמסר לו הדלי הוי כאומר לך חזק וקנה.

ע. עיין באו"ח סי' תרנ"ח סעיף ז' בהרמ"א, ובטור חו"מ סי' ק"פ.

פ. רמב"ם פ"א ממכירה הלכה ח'. מבריתא ב"ב נ"ב.

ומשלא מיחה בו, ודאי ניחא לו שיקנה בזה. סמ"ע ס"ק ב'.

צ. ממימרא דר"י בן לוי בב"ק נ"ב והיינו אחרי שקבל המפתח יעשה אח"כ חזקה בנעל גדר או פרץ אבל במסירת המפתח לבד לא קנה. סמ"ע ס"ק ג'.